

ՊԻՍՍԻ Ժ. Ս. ԲԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ

ԹՈՒՂԹ ՅՈՐԴՈՐԱՆԱՅ

ԱՄ ԿԱԹՈՒՂԻԿԱՆ ԿԵՆՏՐԱԼ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑԻՆ Ի ԼԱՏԻՆ ԲՆԱԳՐԻՆ

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

ԲԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՀԱՅ ԴՊՐՈՅԻ

ՈՐ Ի ՀՈՌՈՎՄ

1909

ՎԻԵՆՆԱ

Ի ԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

1909.

○ ○ ○

ԼԵՆ

✓ 1740

1999

ՊԻՈՍԻ Ժ.Ի ՍՐԲԱԶԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ

ԹՈՒՂԹ ՅՈՐԴՈՐԱՆԱՑ

ԱՌ ԿԱՔՈՒՄ Ի ԿԵ ԿԱՔՈՒՄ

ԹԱՐԳԱՆՆԵՑԻՆ Ի ԼԱՏԻՆ ԲՆԱԳՐԷՆ

ԱՇԱԿԵՐՏՔ

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՀԱՅ ԴՊՐՈՅԻ

ՈՐ Ի ՀԹՈՂՄ

1909

28030-62

ՎԻԵՆՆԱ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

1909.

f1740-601

29. 1745

1326

ԱՌ ԱՐՀԻԱՊԱՏԻԻ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՏԵՐ

ՏԵՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՐՈՒՊԵԱՆ

ԱՐԿԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՄԵՍԵԱՅ

ՁԵՐՆԱԳԲԷՁ

ՈՒԹՏԻ ՄԱՆԿԱՆՅ ՀԱՅ ԺԻՍԻ Ի ՀՌՈՂՄ

ՋԹՈՒՂԹՆ ՅՈՐԴՈՐԱՆԱՅ ԱՌ ԿՂԵՐՆ

ՊԻՈՍԻ Ժ.Ի ՍՐԲԱԶԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ

Ի ԼԱՏԻՆ ԲՆԱԳՐԷՆ ՅԵՂԵԱԼ Ի ՀԱՅ

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆ ՀԱՅ ԴՊՐՈՅՆ

Ի ԲԵՐԵԻ ԱՌ ԱՐԳԻՒՆԱՊՍԱԿ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆ

ՄԵՅԱԽՈՐՆ ԵՒ ԲԱՐԵՐԱՐՆ ԻՒՐ

Ի ԻՇ ՏԱՐԵԳԱՐԶԻ ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ

ՅԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ ՍՐՏԷ

Ը. Զ. Ն.

Venerabili fratri Paschali Rubian
archiepiscopo Amaseno Iubilaeum sa-
cerdotale una cum dilectis collegiis Armeni
Moderatoribus et Alumnis in sollemni-
bus laetitibus celebranti paucis quaeque et
salutaria ad multos etiam annos a Deo
adproceant, praeiunctae benevolentiae
vostae testem, Apostolicam Benedic-
tionem effusa caritate impertimus.

Ex aedibus Vaticani Mense Septembri
Anno MCMTX.

Ling. P. X.

Ն Ա Յ Ա Շ Ա Ի Ի Ղ Բ Ա Ն

Ոսոկն փրկութեան հոգւոց՝ խանձեալ խարուկեալ ի սկզբնականի է նախանձ ատելութեան՝ ծարաւ ցայսօր կորստեան հաւատացելոցն ի Բրիտոս առ հասարակ, ապա եւ վառեալ կազմեալ ի գէնս նորահար միտրութեանց հնարէ նիւթէ զօրհանապագ հալածանս ընդդէմ՝ Եկեղեցւոյ: Այլ զի ախոյեանք են ծշմարտութեան եւ պահանիչք եւ ինամակաւոր հոգւոցն քահանայք Կաթողիկէ Կրօնից, ուստի եւ ի սոսա մանաւանդ դարձուցեալ է չարին զուշադիրն հեռ իւրոյ չարութեան, այնպէս զի մարթ է մեզ գհերեսիովտութիւն դարուս նոր իմս յորջորջմամբ հաղակողեալսն թիւն կոչել:

Այլ զի խաբու է նա եւ զիտակ միանգամայն իւրոյ լարշութեան, ապա զի կարծեցունիցէ զանձնէ եթէ նախանձախնդիր որ իցէ բարւոյն եւ ծշմարտութեան, բարուրս պարսաւանաց խնդրէ եւ չարախօսութեան եւ յաճախ այն է զի ի քիծ տանի զիորք փորք սպրդանս տկարութեան մերոյ եւ գհանդէս իսկ լաւութեանց. այլ է երբեմն, աւանդ, զի եւ զխղիւայթս միոյն կամ միւսոյն տեսեալ՝ զքահանայիցն առհասարակ քանս չարութեան համբաւէ եւ դարափետ զնոսին անդր քան զչափն արարեալ անարգէ եւ զկարգ եւ զաստիճան նոցուն միանգամայն: Սակայն է եւ միւս չարագոյն նենգութիւն հալածանաց, զի ի մտանելն թշնամոյն շատագով բարւոյն եւ ծշմարտին եւ ի գոռալն ընդ մեզ առհասարակ, անդէն զապստամբսն ի մէնջ եւ զիրօք չարագործան պաշտօն ինչ առնելով գովէ, իւրախուսէ եւ փառաւորէ, որպէս զի ի մեղմխանս եւ ի քանս ողորանացն պնդագոյնս կաշկանդեացէ զայ-

սոսիկ եւ, եթէ հնար ինչ եցէ, յուրացութիւն անոր կորզեսցէ եւ զընտրեալսն:

Մի՛ զանգիտեսցուք, Եղբարք, եթէ ասիցեն քան չար զմէնջ սուտ վասն Քրիստոսի եւ ատիցեն զմեզ մարդիկ, լռութիւն մեր ջրեսցէ ինքնին զսուտն. զի գնոյն ընթեռնումք ի Գիրս եւ զվարդապետէն մերմէ, զոր նախ՝ ատեսաց եւ հաւածեսաց աշխարհ. «Ո՞չ յան, ասէր Պիղատոս հիացեալ ընդ ժուժկալ համբերութիւն Ծորա լռութեանն ընդդէմ՝ զըպարտչացն, ոչ յան զինչ դորա վիպեան,, եւ թէպէտ Քրիստոս ոչինչ տայր նմա պատասխանի, այլ զնովիմք ածէ Աւետարանիչն եթէ «ոչ էիս նման վկայութիւնքն,, այս է զմիմիանս լուծանէին ստութիւնքն: Այսպէս կարկամեսցին եւ զըպարտութիւնք զմէնջ. եթէ փոխանակ լռութեանս՝ քարծրագոչ աղաղակեսցէ համարձակածայն քարքառն անքասիր վարուց մերոց: Ապա ուրեմն յայսմանէ միայն զանգիտեսցուք զի մի՛ մթարք եւ քիժք մեղաց զմեօք շողայցեն ի գայթակղութիւն հաւատացելոց եւ ի ցոյց հաւաստի քասրանաց՝ որոց չարն գնան ընդ մեզ:

Զայս հոգ զգուշութեան գայ թելադրել ի մեզ փոխանորդն Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն Մերոյ, Եպիսկոպոսապետն Հռովմայ, երանաշնորհն Պիոս Ժ. Քահանայապետ, որոյ վասն յանձին Պիտրոսի խնդրեալ է ի Հօրէ իւրմէ Բանին Աստուծոյ, զի հաստատեսցէ գեղբարս: Հայր է նա ի յորդորելն, որ հոգայ զանցից եւ զդառնութենէ ժամանակաց, խանդալատի զորդւովքն եւ խրախոյս քաջաւերութեան կարդայ առ յողորդեալսն. վարդապետ է քազմահմուտ եւ նախատես որ զքազում դէմն եւ զկերպարանս չարին մերկապարանցս արարեալ նշաւակէ, եւ ի յեղյեղուկ ծփանս կարծեսց իշխանական ճայնին վճռէ անսխալ վարդապետութեամբ զճշմարիտն եւ զանսուտն ի յանքոյթ միամտութեան կացուցանելով զամենեւին զմեզ առհասարակ: Այլ այն ինչ է մանաւանդ մեծութիւն երախտեաց եւ շահու խրատական թղթոյս, զի մինչ վե-

հիմաստն է եւ հայեցողական, իջանէ զիջանէ ի մանր մանր եւ յիւրաքանչիւր պայմանս գործնական կենաց քահանային եւ առաջի դնէ մեզ հրահանգս սրբութեան, հնարս ցուցանէ եւ զդիւրութիւնս գործելոյ զլաւութիւնսն եւ պաշտպան միեանց կալոյ ընդդէմ՝ դժոխամարտ զինակցութեանն անհաւատից:

Արժան եւ արդար էր ապա զայս ճայն խրատու Մեծի Հօրս հասուցանել եւ ի լսողութիւն մերագնեայցն, որոց նայն օտարաւեգու հնչէր ի լատին քարքառ. այլ կրկին գործ էր յանդգնութեան մեզ իճեռնաժուլի լինել յայն, զի նախ՝ չէր հնար ի յեղուլն անդ մեր զամենայն զգօրութիւն ազդեցութեանն եւ զկորով իմաստիցն եւ զվայելչութիւն ասացուածոցն պահել ճշդիւ գտակաւ, եւ երկրորդ՝ զի ի լուր հմուտ եւ հայազէտն կղերի ազգիս, ցաւ էր մեզ ընծայել զկեցքեկն եւ զանո՞մ ինչ թարգմանութիւն: Սակայն դարձ տարեկան աւուրն, յորում՝ գային բոլորել, լրանալ ամբ քսան եւ հինգ արդիւնաշատ քահանայութեան Արհի. Յարութեան Արքեպիսկոպոսի Բուպեան, Հօր մերոյ սիրեցելոյ եւ երբեմն քազմերախտն Մեծաւորի Դպրոցիս եւ Ձեռնադրչի այժմ՝ սանունցս ի Հռովմ, պարտ ի վերայ դնէր ստիպաւ նուիրելոյ առ այն ճօն ինչ արժանաւոր: Եւ եթէ ժողաք գնով չափել զարժանիսն, ապաքէն նուաճէաք ի ծանրութենէ գործոյն, զի չէր ինչ մեծագին հաւասար քարութեան եւ արդեանց նորա, ապա զի վարք նորին յայնքան սրբութիւն հասեալ կան ակնյանդիման ամենեցուն մինչեւ քերել յանձին զգործնականն ընծայութիւն ամենայն խրատուց եւ հրահանգաց Երիցս երանեալ Քահանայապետին Մերոյ Պիոսի Ժ. ի, ապա ընտրեցաք նուիրագործել զյիշատակ քարեքաստիկ աւուրն՝ թարգմանութեամբ Յորդորական թղթոյս, զոր տուեալ է Ծորին Քահանայապետի ի յիշատակ յիսնամեայ Յոբելինի Քահանայութեան իւրոյ:

Եւ արդ Քեզ պատշաճի, ո՞վ աստուածարեալ Հայրապետ եւ Հայր մեր սիրելի, ընծայս այս ի նշանաւոր տօնի տարե-

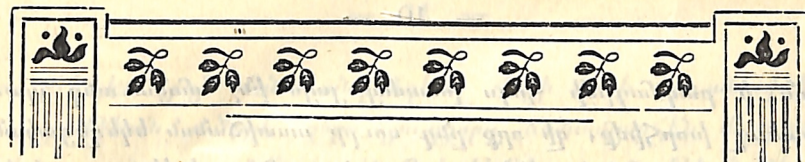
կանի 25 ամեայ քահանայութեանդ՝ ոչ ընտրութեամբ քար-
քառոյն, յոր յեղեալն կայ, այլ գովութեամբ նիւթոյն, որ
ջատագովն գայ լինել սրբական վարուցդ եւ քազմամեայ
կենացդ, որ խիզախն լեալ երբեմն ի հրապարակս եւ առա-
քինացեալ վասն ծշմարտութեան ի խաղաղութեան եւ ի հա-
լածանս, ի հանգստեան եւ յաքսորս, այսօր ի միանձանցն
լաւութիւնս փայլէ առանց աղմկելոյ գինքնէ: Ի վերայ իժից
եւ քարքից գնացեր դու եւ քազումն վաստակեալ որպէս այլ
ոմն Լաւրենտիոս ի 22 ամս յարատեւ Սարկաւագութեանդ
զնտ ընթացեր հետոց Ծորոյ Սիկստոսի, մեծի Առնն, ան-
մահանուն Հովուապետին Հայաստանեայց Կաթողիկէ Եկե-
ղեցոյս, Աստոնի Պետրոսի Թ.ի, որոյ յիշատակն օրհնու-
թեամբ լիցի յաւէտ: Այլ արդ զիրկեալդ ի վտանգաց փառա-
ւոր առնէ Տէր այսօր: Իցիւ թէ, որ երկայն առաքարքն լցոյց
զքեզ, տացէ կեալ յամայր ամս ցկատարումն մեծի գործոյն,
որում՝ ակնկառոյցն կաս յուսով, դարձի համօրէն ազգիս ի
ծոց Կաթողիկէ Եկեղեցոյ եւ ապա ցուցցէ քեզ Տէր զիրկու-
թիւն իւր:

Յայս իղձ մաղթանացս խոնարհիմ՝ ի համբոյր Աջոյդ ի
դիմաց համօրէն սանունց Դպրոցիս եւ որոց կցորդեցանն քեզ
ի գործ վարչութեան նորին:

Ի Բօժիօ Գաղիկո ի 10 առաքաւսն հոկտեմբերի:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ժ. Վ. ՆԱԶԼԵԱՆ

Մեծառոյր Բնայտ. Լեռնեան Հայ Դպրոցի:

ՊԻՈՍԻ Ժ.Ի ՍՐԲԱԶԱՆ ԲԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻ

ԹՈՒՂԹ ՅՈՐԴՈՐԱՆԱՅ ԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԿԶԵՐՆ

ՊԻՈՍ Ժ. ԲԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏ

ՍՐԲՅԵԱԼ ՈՐԴԵԱԿ

ՍՂԶՈՅՆ ԵՒ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Ա.

ՊԱՏՃԱՌՔ ԵՒ ՄԻՏՔ

ՅՈՐԴՈՐԱՆԱՅՆ

Նկեալ կայ յարժամ ի միտս մեր եւ
ամենեւին ահարկու է բան առաքելոյն
հեթանոսաց, որ ի յորդորեն իւր զն-
բայեցիս առ գործ վայելուն հնազանդութեան
վերակացուաց, ասէր ազդոյ բանիւ «զի նոքա տքնին
վասն ոգւոց ձերոց՝ որպէս թէ համարս տալոց իցեն
ընդ ձեր¹»: Այս բան արդարեւ ի դէպ գայ առհա-
սարակ որոց միանգամ կարգեալ իցեն Պետք յեկեղեցւոյ, այլ
հայի մանաւանդ ի Մեզ, որ թէպէտ անզօր գտեալ, շնորհօքն
Աստուծոյ զվերին իշխանութիւնն ունիմք ի նմա: Վասն որոյ
մտածուի լեալ զտիւ եւ զգիշեր հոգ ի կուրծս ունիմք եւ ի
ինդիր հայթայթանաց մտանեմք հանապազ զի զպահպանու-
թիւն եւ զաճումն հօտին Տեառն գործեացուք: Եւ առաւել

քան ի բազմադիմի հոգս խնամոց յայս ինչ մանաւանդ պա-
րապեալ խորհիմք, զի որք ընդ սուրբ աստիճանսն եկեղեցական
կարգի զան ոտնփոխ լինել, այնպիսիք ոմանք իցեն, զորպիսիս
խնդրէ վիճակ իւրաքանչիւր պաշտաման: Քանզի հաւաստեալ
զիտեմք եթէ այսոքիւք մանաւանդ հնարիւք մարթ է բարի
յուսալ զկրօնից: Նմին իրի իսկ այն ինչ ստանձնեալ մեր
զՔահանայապետութիւնս, թէպէտ բազում ինչ արժանի գովու-
թեան ակն յայտնի տեսանէաք հայեցեալ ընդ կղերական հա-
մատարած դասն առ հասարակ, այլ ի դէպ համարեցաք թախան-
ձագին եւս յորդորս կարգալ առ մեծարոյ Նղբարս մեր, Կա-
թողիկէ Եպիսկոպոսունս որ ի սփիւռս աշխարհի, զի ի վեր քան
զամենայն զյարաժամ եւ զուժգին թափ գործոցն ի կիր արկա-
նիցեն ի կերպարանել զկերպարանս Բրիտոսի յայնոսիկ, որք
հանդերձեալ կան ածել զայս ի նոյն կերպարանս նմանութեան:
Եւ քաջածանօթ էին մեզ յայսմ՝ միտք Սրբազան Առաջնոր-
դաց, զիտեմք եթէ զիարդ յառաջածանօթ լեալ եւ հետայոյզն
տքնութեամբ յաճախեալ զզգուշութիւնս՝ հանապազ հոգան
արծարծել ի կղերականս զլուութիւնն, եւ այսոցիկ զամբ ոչ
բանս եւեթ գովասանաց յաճախել, այլ եւ շնորհս եւս ունել ակն
յանդիման ամենեցուն: — Այլ աւանիկ մինչդեռ ակործեմք
ընդ այն զի բազումք ի կղերական դասէն վառեալ կան յեր-
կնապարգեւ հունն ի մատուակեալն նոցա ջանիւք Եպիսկո-
պոսաց, որով եւ արծարծեն զշնորհսն զոր ընկալան ի ձեռնա-
դրութենէն, կայ մնայ մեզ եւ տրտունջս բառնալ ընդ այն զի
ընդ զաւառս զաւառս են եւ ոմանք, որոց չէ վանձինս փոր-
ձեալ այնպէս զի ի նոսա իբրեւ ընդ հայելի ձկտեալ զբիբսն
քրիստոնեայ ժողովուրդն տեսանիցէ, որպէս արժան է, որում
իմիք նմանող լինիցի: Այսոցիկ ապաքէն կամիմք բանալ զսիրտս
մեր իբրեւ զհօրն, որ ի տես ատաղցելոց որդւոցն ի սրտապախ
գործմանս սիրոյ ճմլեալ խանդաղատի: Եւ արդ ստիպիմք ի
սիրոյս յաւելուլ ի բանս խրատու Եպիսկոպոսացն՝ եւ զմերն,

որ թէպէտ յայն մանաւանդ ձգեալ հայի զի ի հաւանութիւն
ուղղութեան ածիցէ, զորս յուղղորդ ճանապարհէն մոլորեալ՝
զխոտորաւն պատատին եւ կամ ի թմբիր գաղջութեան ջերա-
յեալ մնան, այլ կամիմք զի եւ որոց չենն ի սոցին սակի տացէ
խրախոյս: Դամք ապա ցուցանել զճանապարհն, որով որք ջա-
նասէքն են օր ըստ օրէ յառաջագէմ նկրտիցին մինչեւ լինել
նոցա այնպէս, որպէս բացայայտ բանիւ յորջորջեաց Առաքեալն
“Այս Աստուծոյ”¹, եւ զայս օրինակ ընթացս ընթացեցուցեն համ-
բոյրս ակնկալութեան Նկեղեցւոյ: — Զգամք ապաքէն չուեալս
ի ձէնջ կամ նորագոյնս ինչ ասել, այլ զոր ինչ ամենեքին
պարտին յուշ ածել. եւ տայ մեզ Աստուած յուսալ եթէ
ձայն բարբառոյս մերոյ ոչ սակաւ արդիւնս բերցէ: Ապա զայս
ինչ խնդրեմք ի ձէնջ. “նորոգել հոգիսն մարդ յերոյ. եւ զբէնու-
ղիս”² որ ըստ Աստուծոյն հասարակեալ է, ապաքէն լեւա՞ծ
է՝ “որքո՞ւն է ճշմարտութեանն”³, եւ այս ինչ եղիցի ձեզ ի
յիշատակ յիսնամեայ տարեգարծի Քահանայութեանս՝ նուէր
գեղեցիկ յոյժ եւ հաճոյական: Այսպէս յորժամ մատիցուք մեք
առաջի դնել Աստուծոյ զհամար ամաց քահանայական պաշ-
տամանս “անշա՞ծք բեկեղով եւ հոգով աստուծոյն”⁴, զոր ինչ
ի մարդկեղէն ակարութենէս ունիցիմք ցաւել՝ մասամբ իւրեք
քաւեսցուք խրատելով զՁեզ եւ յորդորելով “գնալ յեզ աս-
տուծոյ ճշմարտութեանն հաճութեանն”⁵, — Եւ այսու խրատական
բանիւս գամք խնամել ոչ միայն զձերն այլ եւ զկաթողիկէ
ազգացն առ հասարակ զլահ օգտին, զի այնպէս ի միմեանս
մօտին սոքա մինչեւ առանց քակտելոյ լինել յիրերաց: Քանզի
չէ հնար քահանային իւր միայնոյ բարի կամ չար լինել. այլ
ընթացք եւ սովորութիւն վարուց նորա զաղկեցիկ իմն զօրութիւն
գործեն ի ժողովուրդն: Մեծ իմն պարգեւ է ապաքէն անդ
բարեաց, ուր քահանայն բարի ոք իցէ:

¹ Տե՛ս. Զ. 11:

² Եփես. Գ, 23-24:

³ Դանիէլ Գ. 39:

⁴ Կորնթ. Ա, 10:

Բ.

ԳԼՈՒԽ ՊԱՐԺԱՆԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ, ՍՐԲՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՈՒՑ

Աստի ուրեմն, Սիրեցեալ որդեակք, սկիզբն Մերոց յորդորանաց առնեմք, զի արդարեւ յայն արեակրօն վարս զձեզ խրախուսեսցուք, զորս պահանջէն աստիճան արժանապատուութեանդ: — Բանզի որ ստանայ որ զքահանայութիւնն, զայն այլոց եւ ոչ իւր միայնոյ ստանայ “Օ՛ր առնայն քահանայապետ ի մարդէանէ առեալ, վասն մարդէան իայ յաստատաւորսն ինչն¹”, Զնոյն եւ Բրիստոս նշանակեաց, զի կամեցաւ նմանեցուցանել զքահանայս աղի եւ լուսոյ առ ի յայտ առնելոյ թէ յոր իմն դէմ եղեալ է գործ նոցա հասանել: Ապա լոյս աշխարհի է քահանայն եւ աղ երկրի: Ապաքէն չէ որ ոչն զիտիցէ թէ նմանութիւնս այս հայիցի մանաւանդ ի գործ քարոզութեան քահանային. եւ ո՞վ այն որ իցէ որ ոչն զրեսցէ առ ոչինչ զճոխութիւնդ, եթէ զոր միանգամայն բանիւ ուսուցէ քահանայն գործովն ջրեսցէ: Որ լսենն նոքին իսկ արդարեւ ընդդիմակից լիցին այգանօք կատակեալ այլ ոչ յանիրաւի եթէ սոքա “Խոստանան Բիւրեւ զՍտատաւորսն եւ Բարձրիւն իւրեանց²”, եւ զայս ասացեալ մերժեսցեն զվարդապետութիւնն եւ զտանիցին նիաղ ի լուսոյ քահանային: Վասն այնորիկ ինքնին Բրիստոս օրինակ քահանայից եղեալ, նախ գործով ապա բանիւն վարդապետեաց. “Սիսա Յիսոս առնել եւ ոսոսանել³”, — Դարձեալ քահանայն ոչ երբեք կարասցէ աղ երկրի լինել ի բաց հանեալ յանձնէ զսրբութիւնն, քանզի որ ինչ ապակահեալն եւ պղծեալ է չօգտէ ինչ երբեք եւ ոչ կարէ յանարատութիւն անդր պատշաճեալ յօրինել. իսկ արդ ուր ուրեք

¹ Եբր. Ե, 1:
² Տիւ. Ա, 16:
³ Գործք Առաք. Ա, 1:

սրբութիւնն ոչ զտանի անդէն պարտ է ի ներքս լինել ապակահեալութեան: Յոյր սակս եւ Բրիստոս զնոյն դէմս նմանութեան բանիցն կրկնեալ զայսպիսի քահանայս կոչէ աղ անհամարեալ որ “ու իմի աղբիցէ այնոհեպեւ. Բայց եթէ ընկենաւ արդարեւ եւ իմիսն լինել ի մարդէանէ¹”,

Գ.

ՆՈՔԻՆ ԻՍԿ ՍՈՒՐԲ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ԶՍՐԲՈՒԹԻՒՆՆ

Եւ որ ասացաւն այնու եւս պայծառագոյն ի յայտ եկեալ երեւի զի ոչ ի մեր այլ յանուն եւեթ Յիսուսի Բրիստոսի վարիմք ի գործ քահանայական պաշտամանս: “Այսպէս, ասէ Առաքեալ, համարեցին զձեզ մարդիկ, եթէ զպաշտօնեայս “Քրիստոս” եւ հաղարարեալս խորհրդոյն Աստուծոյ²”, “Վասն “Քրիստոս” պարգաւանորի³”, — Եւ այսր աղադաւ է զի Բրիստոս ոչ ի ծառայիցն այլ ի բարեկամացն համարի կարգեաց զմեզ. “ու եւս ինչն զձեզ Ժառայս . . . այլ զձեզ ինչն Բարեկամս, զի զառնայն զոր լուսայ ի հօրէ իմէ Ժառնայն զձեզ . . . Իս ընդրեցի զձեզ. եւ երբ զձեզ զի դուք երկայնէ եւ պարգաւանորի⁴”, — Ապա ուրեմն պարտ եւ պատշաճ է մեզ զանձն Բրիստոսի յանձինս մեր բարձեալ բերել եւ զպատգամաւորութիւնն որ աւանդեալն է ի նմանէ այնպէս պատգամաւորել զի յոր նայն առաջի եղ, հասանել կարասցուք: Եւ զի այս իսկ է անյողդողդ եւ անկեղծաւոր բարեկամութեան ի նոյն գալ հաւան եւ ընդ նոյն չհաճել, ապա եւ քանզի բարեկամք եմք, պարտիմք զգալ յանձինս զոր միանգամ տեսանեմք ի Բրիստոս Յիսուս, որ “ոսրբէ եւ, առնել, առարար⁵”,

¹ Մատթ. Ե, 13:
² Ա. Կորնթ. Դ, 1:
³ Բ. Կորնթ. Ե, 20:
⁴ Յովհ. Գլ. Ժե, 15-16:
⁵ Եբր. Գլ. Ե, 26:

իրբեւ ի նմանէ պատգամաւորեալք պարտիմք ի հանդիպութիւն օրինաց նորա ձգել համբոյր զհաւատս մարդկան, նախ մեր մտեալ ընդ պահպանութեամբ նոցուն. իրբեւ հաղորդակիցք իշխանութեան նորա, առ ի շղթայազերծ զհոգիան փրկելոյ ի կապանաց մեղաց, պարտ է մեզ գուն գործել եւ զգուշանալ անձանց զի մի՛ նախ մեքս յանխառնութիւն նոցա փակեալ ըմբռնեցուք: Այլ մանաւանդ զի պաշտօնեայք եմք նորա յահաւոր խորհուրդ Պատարագին, որ վասն փրկութեան աշխարհի կայ մեզ մշտնջենական զօրութեամբ նորոգել, պարտիմք բերել ի մեզ զհանգամանս հոգւոյ, որովք նա ի վերայ սեղանոյ խաչին մատոյց զանձն յանարատ պատարագ Աստուծոյ: Բանզի եթէ երբեմն ի ստուերաց եւ պատկերացն ժամանակի խնդրէր պնչան մեծութիւն սրբութեան ի քահանայիցն, զեմրդ չեցէ զնոյն պահանջել յորժամ զոհ պատարագին իցէ ինքն Բրիտոս. «Վա՛ն զի՛նչ զէ պարսպ սրբագոյն լինել այնմ, որ յայնմ զեման վայելցէ. +ան զորպիսի՞ Ժառանգայլն պայծառագոյն՝ յեւթնն, որ զայն մարմն հապանիցէ. եւ Բերանոյն որ հագեալ հրովն լնոցո. եւ լեզուին՝ որ համակ ի կարմիրս յահագին յարեմէն ներկանիցէ՛:», Սուրբն Կարոլոս Բորրոմէոս կարի վայելչապէս ի ճառս իւր առ կղերն յայտ վերայ հասանէր ասելով. «Դէնէ յո՛ւ լեալ էր մեր, Սրբեցեալ եղբարք, զարժանապատուութիւն մեծութեան խորհրդոյն զոր եդ ի յեւթն մեր Աստուած Տէրն մեր, ընդունեալ արեւօք ի մարտութենէ անոր զաղբեցիկն յորդոր եւ խրատոյս առ ի վարելոյ զլեւան վայելու եկեղեցական արանց: Օ՛հ որ զմիտքին Սրբին, զճարտեմանս արանիցն եւ զհամագոյակիցն իւր եդ ի յեւթն մեր նովաւ եւ մեզ զամենայն: Եւ ասաց մեզ զամենայն զգանչս իւր, զխորհուրդս եւ զնորհա. յանչն արար զհոգին, զորս ասաւել սիրեաց +ան զամենայն ինչ եւ ի վեր իսկ +ան զանչն լուսնագինս համարեցաւ, եւ գնեաց արեւմբն իւրով. եդ ի յեւթն ի՞մ զերկնս, զի եւ այլոց կարեցէ՛ Բանալ եւ փակել... Օ՛հարբ ապա մարմն է ինչ մեծամեծ երախտեաց եւ

1 Ս. Յովհ. Ոսկերեան ճառ 2Բ ի Մատթ. Թիւ 5:

սիրոյն լինել ապաշխար եւ զնորդեման նորա Գործել, ասաւեւր զպարսեմն նորա արկանել եւ զմարմնն որ նորայն է, ի խորս աղաջոքն անխառնութեան ընկել եւ լիարեցոցանել զանչն, որ նախեալն է ի Ժառանգութեան երկրպագութեան նորա:»,

Դ.

ՊԱՐՏ Է ԸԾԵԼ ԶՄՏԵԼ ԶՅՈՐԴՈՐՄԱՆՍ ԵԿԵՂԵՑՈՅ ԵՆ ՀԱՐՅ

Այսմ սրբութեան վարուց, զորմէ հաճոյական է մեզ բանս սակաւ ինչ ձեզս ունել աստէն, բազմահոգ խնամս տածեալ՝ ալն ունի յարատեւ Եկեղեցի: Եւ այդը աղազաւ կառուցեալ կան Դպրոցք Կղերականաց, ուր թէ պարտին ի մատաղ տիոց անտի ի հրահանգս զպրութեանց եւ զխտութեանց մարզել, որք հանդերձին զոյս կղերական դասուն տեւական պահել, այլ կան եւ մնան միանգամայն ընդերնու ընդ հոգեւորական վարս աստուած պաշտութեան: Վասն որոյ յորժամ զընտրեալս իւր Եկեղեցի յաստիճանէ յաստիճան խաղացուցանէ ձգեալ ընդ մէջ զընդհատ պայման երկար ժամանակի, քանզի մայր է նա ժրաջան, ոչ երբեք կարճէ զյորդորս իւր ի խրատու սրբութեան, զորով նոքա փարեն պարտին: Հաճոյ է մեզ զսոսին ի մէջ բերել աստէն. եւ արդ յընդունելն զմեզ ի զինուորութիւն սուրբ պարտ ի վերայ եդ մեզ դաւանել «Տէր Բաթին Ժառանգութեան ի՞նչ եւ Բաթանի ի՞նչ: Վա՛ն եւ որ այսրէն դարչոցանեալ զԺառանգութեան ի՞մ յեւթն:»¹: «Դա՛ն այսո, ասէ Հերոնիմոս, յորդորէ ՂԱղերն զի որ համ յանչնէ Բաթին եւ Տեառն համ զՏէրն ունի ինքեան Բաթին, արժանի ընծայեցոացէ զանչն զի Ժառանգիցէ զՏէրն եւ Ժառանգեացն անդրէն ի Տեառնէ»²: — Դակ որոց գան դասել ի փոքր սարկաւազունս՝ Եկեղեցին ծանրագոյն բանս յորդորանաց կարդայ. «Պարս է յեղ ուղարկէ մօտ +արեւոյ խորհել լիւ ընդ որպիսի Բեաւմբ արեւայ +յօ Ժառանգամ համօք դեւել զանչն... զի միանգամ ընկաւեալ զայս կարգ

աստիճանին, ղէ մարմն աս յապայն յետո՝ նահանջել յառաջագործելու
 մարտին, այլ պարտ է լսարո-թոյ... Ժառանգել յառաջ եւ պահել
 անարարս զողջութեան-ն-ն զանախան-ն-ն մեծ-ն-ն : Անդ ի
 հոռակն ասէ. « Ինչէ ցայս վայր «-ժայտաւ ի փո-նալոյ յԻնչեղեցի,
 յայտնէրէ պարտ է յեղ անդանդալ յանկորդել անդր. Եւ ցայսօր
 ի լեւեռք քանի հեղեղացաւ, յայտնէրէ արմո-ն հալեալ... Եւնէ ցայժհ
 անպարկէշա Բարսէ, յայտնէրէ մատո-ր լեւեռք... Տեղէն «-յր «-
 րո-տ պաշտօն հաւասարացաւ յեղ : — Իսկ ի ձեռնադրութեան
 անդ Սարկաւազին այսպէս աղօթս առնէ Նպիսկոպոսն. « Լսա-
 րարս ի նոսա ամենայն ազգ լաւ-ն-ն, համարո-ն-ն ի ինչանո-
 լեւան, յարարե-ն-ն պարկէշո-ն-ն անարարո-ն-ն անմե-
 ղ-ն-ն եւ պահպանո-ն-ն հոգեկանն Բարեկարգո-ն-ն : Օրէնք
 քան զընդհանրէն ի ինչեղեցի վարո-ց նոցա, ղէ յօրինաւ մատո-ր-ն-ն Բար-
 ցին ղէնեացի ժողովո-րդն ի նահան-ն-ն աս-րք : — Այլ ստիպո-
 ղագոյն եւս է յորդորն առ կոչեցեալսն ի քահանայութիւն.
 « Պարտ է ամբարնալ աս այս Բարձրո-ն-ն աստիճանին մեծա-
 կե-ղե-ն-ն եւ հոգ ի հո-րք «-ն-ն ղէ երկնականն իմաստ-ն-ն վարո-ցն
 Բարո-ն-ն եւ յարարե-ն-ն պահպանո-ն-ն արդարո-ն-ն յանկան-
 յեղեցի ղեմարեւալն... Ինչեղեցի-ն-ն վարո-ց յեղեցի ի ղաւար-ն-ն
 Ինչեղեցի-ն-ն Վարդարո-ն-ն, ղէ Բանի-ն-ն եւ օրէնակա-ն-ն ղեմար-ն-ն այս
 է ղեմարանն Լսարո-թոյ : Եւ ի վեր քան զամենայն ստիպել ղմեղ
 բանս այս ծանրակշիռ, որ ասէ, եթէ «-ն-ն Բար-ն-ն «-ն-ն ար-
 յե-տք ղընալէն, որ եւ յայն պատուիրան Պաւղոսի յանդի եթէ.
 « Կարո-ցո-ւ-ն-ն ղամենայն մարդ կարարեալ ի Վարդարո-ն-ն Բար-ն-ն¹ :
 — Այլ արդ ղե այսպիսի իմն են միտք Նկեղեցւոյ զվարուց քա-
 հանայիցն, ապա ղէ ինչ զարմանալ ընդ այն ղի սուրբ հարք եւ
 վարդապետք ամենեքին միահաւան գնոյն խորհին մինչեւ իցէ մեղ
 ի վերոյ քան ղչափն կարծել ղբանս նոցին : Այլ եթէ խոհական
 մտք ի քնին արկցուք գնոսա, տեսցուք անդէն եթէ զոր ինչ

¹ Կող. Ը. 28 :

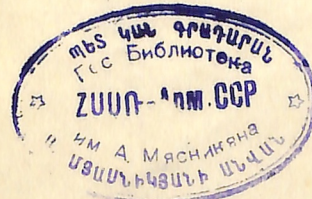
ուսուցինն ճշմարիտ է եւ ուղիղ : Եւ արդ կարծ ի կարծոյ յայս
 մի բան համառօտին միտք նոցա. այնչափ մեծ պարտ է լինել
 խտիր ընդ քահանայն եւ ընդ սոսկական մարդն բարի, որչափ
 անջրպետ տարածութեան արգելու ընդ երկինս եւ ընդ երկիր.
 ապա եւ առաքինի քահանային ոչ միայն պարտ է զգոյշ կալ
 ղի մի՝ հոռպ ի ծանրագոյն մեղսն գնայցէ, այլ եւ ի թեթեւա-
 գունիցն կայ նմա կարծել զոտս : Եւ կարծեաց պատուական ա-
 րանցս այսոցիկ համախոհ գտեալ Տրիտոնդեան Ժողովն զայս յոր-
 դոր կարգաց Կղերիկոսաց ղի ի բացեայ գնայցին « Եւ ի փո-ն-ն
 լեւո-ն-ն, որք Բան մեծանալ յանկինս նոցա : Մեծանան ոչ
 յինքնէն այլ բերմամբ մեղանշականն անձին, յոր լաւ եւս պատ-
 շաճ զայ քան ի շինուած տաճարացն բանն եթէ « Տան քո-
 վայել արք-ն-ն¹ :

Ե.

ՅԻՄ ԻՄԻՔ ԵԴԵԱԼ Ե ՍՐԲՈՒԹԻՒՆՆ ԵՒ ԿԱՅ

Եւ արդ տեսնել իսկ եւ իսկ պարտ է թէ գնոյն օրինակ
 սրբութիւն, յորմէ ղէ ումեք ամենեւին ի սպասաւորացն Աստու-
 ծոյ անմասն լինել, յի՞նչ իմն կայ մեղ կարգել : Քանզի եթէ որ
 զայդ անգիտանայցէ եւ կամ այլ ընդ այլոյ մեկնել ի ինչեցէ, զանձն
 ապաքէն ի մեծի վտանգի յայտ յանդիման կացուցանէ : Զի են
 որք այնպէս ինչ զրեն եւ զաւանին եթէ զպատիւ եւ զփառաւո-
 րութիւն նուիրելոյն ի սպաս Տեառն ի նոյն եւեթ հաստատեալ
 կայ, ղի այսպէս անձամբ զանձն բովանդակ ղիցէ ի շահ եւ յօ-
 ղուտ այլոց. այլ զանց ամենեւիւ արարեալ զաւուրեմամբն,
 յորոց ի ձեռն առանց ինչ երկուանաց մարթ է ի ծագ կատա-
 րելութեան հասանել, գնոսին այսպէս կրաւորս համբաւեալ, ա-
 սեն եթէ պարտ է ումեք ձեռն ի գործ արարեալ վաստակել առ

¹ Սղ. Ղ. Բ. 5 :

³ *U. lapp.* *U.* 27—28.

†.

¹ R. 477. 2. 5:

գացեալ է նախախնամողին Աստուծոյ առատապէս զհնարս, որովք վարեալ ոչ երբեք ծնկասցուք ի պարգեւէ շնորհացն, եւ զայդ ունիմք ժառանգել մանաւանդ սիրով աղօթից: — Եւ արդարեւ ընդ սրբութիւն եւ ընդ աղօթս այս ինչ է աղերս, զի չէ հնար միոյն առանց միւսոյն լինել: Վասն որոյ ճշմարիտ է այս բան Ոսկեբերանի. «Յայդ ամենեցոն համարեմ ելիւ անհնարին իցէ առ հասարակ ի լաւութեան հաւ քաւել առանց օթանդակութեան աղօթից¹», Զնոյն Ազոստինոս հաստատէ ասելով նրբամիտ խորհրդով, «Արդարեւ նայն Բիւրայ Բարոս է եւալ, որ Բիւրայն Բարոս աղօթս առնել²», Եւ զայս ամենայն յորդորս Բրիստոս ինքն ուսոյց հաւաստեալ եթէ բանիւք եթէ մանաւանդ օրինակաւ: Զի առ ի կալ յաղօթս խուսեալ գնայր յանապատ տեղիս, ելանէր ի լերինս առանձինն. զգիշերս ի բուն յաղօթս վճարէր. երթայր յաճախ ի տաճարն եւ էր զի ի մէջ ամբօխելոյ բազմութեանն ամբարձեալ զայս յերկինս ի տես ամենեցուն աղօթս առնէր. եւ ի հուսկն բեւեռեալ ի խաչին ի մէջ վշտացն օրհասականաց աղաղակաւ մեծաւ եւ արտասուօք աղաչէր զՀայրն: — Ապա զայս մեզ անկասկած եւ անսուտ բան, զի պարտ է քահանային մեծաւ փութով յամել յաղօթս առ ի բառնալոյ արժանաբար զաստիճան եւ զպաշտօն իւր: Կայ մեզ արդարեւ ողբալ զի ստէպ ի սովորեալ բարուցն առնէ որ զաղօթս՝ քան յեռանդանէ սրտին. զի ի սահմանեալ ժամն եւեթ յանհոգս դեգերեալ ի սաղմոսել կամ սակաւ ինչ աղօթս երբեմն արարեալ, չեցէ նմա յուշ նուիրելոյ առ Աստուած զմնացեալ մասն աւուր ձայնիւ կամ հառաչմամբ սրտի ի վեր առաքելով զբարեպաշտն սլաք պաղատանաց: Այլ կայ եւ մնայ պարտ քահանային ճշգրտոյնս հնազանդելոյ պատուիրանին Բրիստոսի եթէ. «Կարդ է յամենայն ժամ հաւ յաղօթ³», եւ այսմ հաւա-

¹ Յղթ. Աղթ. ճառ Ա:

² Ճառ. Դ. Ի 50:

³ Ղուկ. ԺԸ. 1:

տարիմ լեալ Պաւղոս անդադոյնս յորդորէ. «աղօթից ապէպ կայէ, արեւ ի նմին Բոհոմ-Եւսմ¹ Անդարար աղօթս արարէ:», Եւ որ սրբութեանն անձին եւ փրկութեան հոգւոյ՝ այլոցն փափաքէ զօրն ողջոյն քանի՜ զիպող ժամք յաճախեն յորս մարթ իցէ նմա ձգել բերել մեօք եւ սրտիւ առ Աստուած: Երբքին անձկութիւնք, բռնութիւն եւ ստէպ հանապազորութիւն փորձութեանց, չքաւորութիւն բարութեան եւ յապաղումն գործոց եւ ամբութիւն, սայթաքմունք եւ յաճախ անփութութիւնք եւ երկիւղ դատաստանաց Տեառն. այս ամենայն արդարեւ կարող են տալ մեզ փղձկել ի պաղատագին արտասուս առաջի Տեառն եւ այսպէս ոչ միայն ընդունել ի նմանէ զշնորհս օգնութեան այլ եւ նորանոր արդեամբք մեծանալ: Սակայն մի՛ վասն մեր միայնոյ լացցուք. այլ եւս անդր է մեզ հայեցուցանել զգութն Աստուծոյ աղօթիւք եւ պաղատանօք ուր ախտիցն ողորմունք լայնալիճք ախտանան: Ապա առ Բրիստոս որ յահել խորհրդեան գոհութեան կայ առատաձեռն առ մեզ մարդասիրաբար, է մեզ յամել ի պաղատանս ասելով. «Ինչպէս», Տէր, Ժողովրդեան Կոմ Ինչպէս²:

Ը.

ՀԱՐԿԱԽՈՐ Է ՆԱԽ ՔԱՆ ԶԱՄԵՆԱՅՆ ՄՏԱԺՈՒԹԻՒՆ ՅԱԽՏԵՆԱԿԱՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆՅՑ

Յայսմ կարգի նախամեծար այն է զի վճարեսցի խուս ինչ ժամանակ հանապազոր ի մտածութեան յաւիտենական ճշմարտութեանց: Եւ չէ մարթ չգրել ծանր յանցանս անփութութեան եւ վնաս հոգւոյ քահանայի՝ զանցուցելոյ զայսու: Աբբան Բեռնարդոս, այր սրբակրօն, ի գրեւն առ Եւգինէոս Գ. որ երբեմն աշակերտեալն էր ինքեան եւ յայնժամ Բահանայապետ Հռովմայ

¹ Կողոս. Գ. 2:

² Ե. Թեա. Ե. 17:

կարգեալ, ազդ առնելի նմա բազում համարձակութեամբ եւ ստիպաւ զի մի երբէք զպատճառս ի բազմահոգ եւ ծանրաբեռն գործոց մեծի Առաքելապետութեանն պատճառեալ, ի հանապազօրեայ մտածութենէ իրաց աստուածեղինացն արգելից զանձն: Եւ զայս իրաւացիկ պատճառօք ասէր պահանջել ի թիւ արկեալ իմաստութեամբ զլսհս եւ զօգուտ այսր կրթութեան. «Օհալ էնքն իւր, զմիտս ասեմ, յորմէ Բիւլէն, մարտէ Խորհուրդ: Ապա լարէ զնոյն, Գործոցն աստուծոյրէ, ուղիւ զոր ինչ լսու պիտի անցանէ, յարդարեալ կարգէ զհարս, զարդարեալ զնոյն զմարտ. հոգի ուրեմն եւ զմիտս ինչն աստուածեղին եւ մարտիկն իրացն կապէ: Այս իսկ է որ զմիտս աստուծոյ պարզէ, զմեղեալն աստուծոյ, զորեւեալն խորհիւ, ի յոյս եւ ի խելիւ Բաղարմեայ մարտէ, որոնէ զճարտարութեան եւ զճարտարանմանն ի քնն արկեալ, զմեղեալն ի զարդարեալն աստուծոյ, զոր ինչ ի պաշտօնէ կայ նմա առնել: Եւ արդ զայս սովորութիւն հոգւոյ, զայս ընդաբոյսն ասեմ միութիւն ընդ Աստուծոյ՝ գործի ի մեզ մանաւանդ եւ արծարծեալ պահի՝ զօրավիզն հանապազօրեայ մտածութեան. եւ զի քաջայայտ եւ ակներեւ իսկ է այս որում եւ ումեք զգոնամիտ առն, ապա չէ ի դէպ եթէ ընդերկար բանիւք աստէն ի քնն արկեալ:»

¹ Յգգ. Մտած. Գ. Ա. Գ. Լ. 7:

մալոր եւ ինչպիսիւր պիտի, այնպէս զի ի պաշտաման անդ առաքելադուրթն սիրոյ կայ ստէպ նմա երկնչել զի մի արդեօք որոգայթ դժոխական օձին դարանամուտ լեալ սպասեացէ նմա: Եւ զնոյն ինչ առաւել զիւրամէտն կայցէ քան զշաղխումն քահանայական հոգւոյ յաշխարհասիրիկ փոշի խառնութեան: Եւ այս ուրեմն է եւ հաւաստի թէ քանի յոյժ պիտանի իցէ դեգերել ի հանապազօր մտածութեան յաւիտենական ճշմարտութեանց, զի միտք եւ կամք մեր նորոգեալք անտի յիւրաքանչիւր զօրութեանն՝ կազմեցին ընդդէմ հրապուրանացն չարին: — Դարձեալ վայել եւ ի դէպ է քահանային վարժել զանձն առ ի զիւրաւ գնալ վերանալ եւ նկրտել առ յերկնաւորսն, զի նա ինքն պարտի զաստուածականսն ճանաչել, ուսուցանել բանիւ եւ հաւաստեալ ցուցանել. կարգեացէ ապա զկեանս իւր գեր ի վերոյ քան զմարդկեղէնսն եւ զաստի կեանս, որպէս զի ի հաւատոց եւեթ խրախուսեալ եւ թելադրեալ գործեացէ ըստ Աստուծոյ, զոր ինչ ի պաշտօնէ կայ նմա առնել: Եւ արդ զայս սովորութիւն հոգւոյ, զայս ընդաբոյսն ասեմ միութիւն ընդ Աստուծոյ՝ գործի ի մեզ մանաւանդ եւ արծարծեալ պահի՝ զօրավիզն հանապազօրեայ մտածութեան. եւ զի քաջայայտ եւ ակներեւ իսկ է այս որում եւ ումեք զգոնամիտ առն, ապա չէ ի դէպ եթէ ընդերկար բանիւք աստէն ի քնն արկեալ:»

Թ.

ԹԷ ԲԱՆԻ ԻՅԵՆ ԶԱՐԻԲ ՎՆԱՍՈՒՅ ՈՐԲ ԺՆԱՆԻՆ
ՅԱՆՓՈՒԹՈՒԹԵՆԷ ԱՆՏԻ ՄՏԱԾՈՒԹԵԱՆ

Չհաւանութիւն ասացելոցս զամբ արդ կարգել ցաւօք ի կենցաղավարութենէ քահանայից ոմանց, որք ընդ հենգն ելեալ մտածութեան աստուածեղէն իրաց՝ չգրեն ինչ զնա կամ ի գլխովին արհամարհեն: Ե՛կ ուրեմն տես զարս, յորոց հոգի Բրիս-

տոսի, պարգեւս այս չնաշխարհիկ, պակասեալ նուազեալ իցէ, թէ ղեւորդ քարշ ընդ երկիր հայեցեալ զունայնութեանց զհետ զնան, ընդվայրասուն բանիւք զթեթեւականայն եւ զնոտեանց շաղփաղիեալ, ի նուիրականսն՝ հոգւով թուլութեամբ եւ ցրտաբան բանիւք եւ է իսկ զի անարժանաբար վարին: Այն ինչ ի նորոգ շնորհս քահանայական օծութեանն զառաջինն զարդարեալ էր նոցա, քանի փոյթ անձանց ունէին պատրաստելոյ կազմելոյ զհոգիս ի սաղմոսերգութիւն զի մի՛ որոց փորձենն զԱստուած՝ նմանողք լինէին. զգէպ ժամանակին խնդրէին եւ ի տեղիս անամբօրիս խոյս տային եւ իմաստուց աստուածեղէն զորոց միա ղնէին. օրհնէին, ի հոգւոց հանէին ուրախ լինէին եւ փղձկէին ի յոյս զգացմանց ընդ Սաղմոսերգութիւն: Իսկ այժմ՝ քանի այլակերպեալք են... — Եւ հազիւ դարձեալ նշմարես ի նոսա մասն ինչ յեռանդուն բարեպաշտութենէ անտի, զոր տաճեալն ունէին երբեմն առ աստուածական խորհուրդս: Բանի սիրելիք էին երբեմն յարկքն այնորիկ: Խայտայր հոգի նոցա ի գալն շուրջ զեղանոյն Տեառն եւ զբազումս ի բարեպաշտօն արանց հրաւիրեալ ձգէին անդր: Եսախ քան զպատարադն քանի մաքրութիւն սրաի փայլէր, եւ որպիսի իմն եռանդնալից աղօթք փափաքանաց սլանային ի հոգւոյն: Եւ ի պաշտելն զսպաս սեղանոյն մեծ էր նոցա արդարեւ պատկառ յարգութեան եւ զվսեմութիւն ծիսից պահէին ամբողջ անաղարտ. յորդէին ի սրտէ նոցա շնորհք առատութեան եւ հոտ անոյշ Բրիստոսի ի նմանէ հոսեալ առ ժողովուրդն բուրէր խաղայր: Յիշեցէ՛, աղաչեմք զձեզ, սիրեցեալ որդեակք, “յիշեցէ՛ զառաջինն զառաջինն”, զի յայնժամ եռանդնատոյճ խարուկէր հոգի անեալ կրթութեամբ սուրբ մտածութեանց: — Իսկ յայնորիկ, որք տաղտկանն կամ անտեսն “բնէլ ի “բոյ””, են են եւ ոմանք որք զբաւորութիւն հոգոյն անտես առնեն եւ արդարացուցանեն բարուրս եղեալ՝ եթէ զանձինս տուեալ

¹ Եբր. Ժ. 32:

² Եբր. Ժ. 11:

իցեն ի գործ բազմազեալ պաշտաման ի պէտս պէտս բազմաց: Այլ մօլին դառնապէս: Զի յորոց չենն ընտելեալք խօսել ընդ Աստուծոյ, յորժամ զնմանէ ճառեն կամ մատուակին մարդկան բանս խրատուց քրիստոնէական կենաց, նիաղ գտանի ի նոցանէ շունչ աստուածաշունչ, այնպէս զի ի բերանս նոցա կարծիցէ որ մեռեալ զբանն աւետարանական: Հնչեացէ արդեօք ձայն նոցա ի հռչակ իմաստութեան եւ պերճախօսութեան, այլ ոչ երբեք ի ձայն բարի հովուին, որում ոչխարքն լուիցեն օգտիւ. զի աղմկէ նա եւ զգնաց լի անտեօք եւ երբեք ուրեք վնասակար օրինակօք մինչեւ անպատուել նմա զկրօնս եւ զբարիս գայթակղեցուցանել: Զնոյն է տեսանել յայլ մասունս գործնականն կենաց. զի կամ չէ ինչ օգուտ ճշմարիտ կամ առ ժամայն ինչ է՝ պակասելով ի նմանէ երկնահոսն անձրեւաց, զորս տարափնայիս հրաւիրեն աղօթք որոյ զանիւն խոնարհեցոյ՝: Եւ յայսմ վայրի դառնապէս ողբամք զքահանայս, որք ի նորաձեւս հարեալք կարեթոյնս, չերկնչին ինչ զնդդէմն ասացելոցս ունել ի մտի եւ զգործ եւ զաշխատ զսպառեալն ի մտածութեան եւ յաղօթս համարին վատնեալ: Վաս՛ ողբալի կուրութեանս: Իցիւ թէ լաւ եւս անդրէն ի միտս զգօնութեան դարձեալ ճանաչէին թէ յառեալ ածեն զնոսա անփութութիւն եւ արհամարհանք աղօթից: Աստի ապաքէն բողբոջեցան հպարտութիւն եւ յամառութիւն. աստի աճեցան դառնաճաշակ պտուղք, զորս հայրական սիրտ մեր չհանդուրժէ յիշել, այլ ցանկայ հատանել կտրել ամենեւին եւ ի բաց ընկենուլ: Հաւան բաղձանացս լիցի Տէր, որ եւ ի մոլորեալն հայեցեալ գթութեամբն հեղցէ ի նոսա զառատութիւն շնորհաց հոգւոյ եւ աղօթից, որպէս զի աշխարհւով զմոլորութիւնն դարձցին անդրէն ի ճանապարհս զորս լքեալ թողեալ են եւ յուրախութիւն ամենեցուն առհասարակ զգուշագոյս ընթանայցեն: Եւ որպէս երբեմն Առաքելոյն², նոյնպէս եւ

¹ Եզ. ԼԵ. 21 ըստ ԼՏ.:

² Փիլիպ. Ա. 8:

4 Խոստ. Գ. Ը. ԳԸ. 12:

¹ ሆቴሪኒ. ሀገሥ. ጥ. ቅ. 8 :

ցուցանեն մեզ ընտիր ընտիր իրատուք եւ յորդորանօք, թէ զիարդ բարի եւ պտղաբեր այն իցէ ի գործ լաւութեանց: Հաճոյ է մեզ աստէն ի մէջ ածել ի հրահանգաց Ս. Բեռնարտոսի զականաւորն այս մի բան. « Էրաւորն լեալ +ոյոյ որքո՞ւնէան, եւ ի զինն եւ ի խոյլ արեւմեւ զմարս +ո ի հանապազօրեայ +ննո՞ւնէան խղճի մարտի: Տե՛ս փո՞ւն շահանչո՞ւն ի որչափ ինչ ներդրեալ իցես յառաջնորդ՝ եւ որչափ յետեւոյս սողացեալ պահանջաւ... ուրի՞նչ հաշիւ զանչն... Դե՛ր առաջն ապա զամենայն զօրինականոյն ինն: Ամենքնե՛ս զանչն առաջն +ո իբրեւ առաջն օրարն ուրի՞նչ, եւ այսպէս որքո՞ւն հարդար՝ նմա: »

ԺԳ.

ԵՆ ԻՆՁ ԻՐՔ ԱՐԺԱՆԻՔ ԱՌ Ի ԴԻՏԵԼ, ԵՆ ԵՆ ԶՈՐՍ ՊԱՐՏԻՄՔ ՈՂԲԱԼ

Արդ կարի թշնամանադիր ինչ լեցի մեզ եթէ եւ յայսմ ի դէպ բանն Բրիտտոսի ելանիցէ, զի Որդիք աշխարհիս այսորն իմաստաստութիւնք եւն +ան զորդիս լուսոյ: ² Եւ մեզ ապաքէն տեսանել եթէ որպիսի ջանիւք փոյթ զերացն ունին եւ զիարդ զտուրեւառիկն խնդրեն հաւաստեալ, որպիսի ճշգրիտն մտադրութեամբ եւ խստիւ ի համարս արկանեն զամենայն, եւ քանի՞ թախծալից լեալ առ վնասուցն, խստագոյնս զրդեն զանձինս զհետ լինել զի զփոխարէնն տուժից շահեցին: Այլ մեք տաղտկամք խնդրել զվերին եւ զբարձրագոյն գործն. զսրբական վարս ասեմ, եւ սորին ընդդէմ կաթողին լեալ պատուոյ, դուն գործեմք յաւելուլ զհայրենի ստացուածս, եւ ի զէն գիտութեան վառեալ զբարոյգութեան եւեթ զհետ կրթիմք եւ փառաց, այնպէս զի հազիւ երբեք մտախոհ ընդ անձինս եղեալ ի խոյլ արկանեմք

¹ Բարեգ. մտած. գլ. Ե. յղգ. հանգ. անձին քնն.:

² Ղուկ. ԺԶ. 8:

զանձինս, յայն սակս եւ նա ամայանայ, ոչինչ ընդհատ գտեալ յայդույ ծուլին զորմէ գրեալ կայ. « Իբրեւ անդ մի այր անգլիամ, եւ իբրեւ այգի այր պահապանի, եւ ելէ Լուսոյս զնա խոսակցանայ եւ մտախոսի ամենեւին եւ լուսնի. եւ +աղինք որոհոյ նորա յապահիլն » ¹: Այլ չար եւս իրքն լինին յառաւելուլ շուրջ զմեզ յոռի օրինակացն, որք եւ քահանայական վարուց ոչ սակաւ վնասակարք են. ապա պէտք հարկի են մեզ բազում արթնութեամբ գնալ եւ ժիրաժիրն փութով զօրհանապաղ զհետ պնդել զանձինս: Արդէն իսկ բազմաց զփորձ առեալ է զի որ ընդ յաճախ եւ խիստ քննութեամբ արկանիցէ զխորհուրդս, զբանս, եւ զգործս, այնպիսին լաւ եւս հոգեով զօրացեալ ատեայ զչարն եւ խոյս տայ անտի եւ նախամեծար զբարին համարեալ՝ այնր զհետ լինի: Ոչինչ նուազ փորձիւ եւ մեր խելամուտ լեալ է, եթէ քանի վնասք եւ անպատեհ իրք հասանեն այնոցիկ, որք ի բաց զանձինս մեկնեն յատենէ յայնմանէ, ուր արդարութեանն բազմեալ կայ դատաւոր, եւ կանգնի ամբաստանեալ՝ որ եւ մեղադիրն է միանգամայն՝ մտացն խիղճ: Աւելորդ իմն է խնդրել յայսպիսիս զաշխարհն զգուշութիւն հեռացուցանելոյ զանձինս եւ ի թեթեւագոյն մեղաց, որ ի քրիստոնեայ ոք սոսկական է զրուստելն ինչ, եւ ոչ դացես ի նմա զերկիւղածութիւնն սեպհական մանաւանդ քահանայական հոգւոյ, որ ի փոքու իսկ վնասու նախատանացն յԱստուած՝ սրտաբախ լինի: Նա աւանիկ եւ այնպէս յանփոյթս անտեսեն երբեմն զհոգ անձանց, զի եւ զանց առնեն զապաշխարութեան խորհրդովն, քան զոր չէ ինչ Բրիտտոսի պատշաճագոյն մատակարարեալ ի բազմագութ ողորմութեան իւրում առ տկարութիւն մարդկան: — Չէ ապաքէն մեզ յերկբայս արկանել, այլ կայ մեզ եւ մնայ մանաւանդ ողբս դառնութեան ողբալ, զի ոչ դուն ուրեք՝ այլ յաճախակի է տեսանել զի որ կայծակնացայտն բռնութեամբ սրբազան բեմասացութեանց ահաբեկ առնէ զայլս ի մեղաց, ոչինչ յայնոցիկ

¹ Առակ. ԻԳ. 30—31:

զանգիտէ ինքն եւ խորանայ անդէն: Որ յորդորն կարդայ այլոց եւ խրախոյս զի մի դանդաղեացին ի սրբելոյ յանձանց զբիժն եւ զբիժ պատշաճ հաւատով, ինքն հեղգայ յայդմ ուծացեալ եւ զամիսս երկայնաձիգս յամէ ի նոյն: Որ ի վերս այլոց գիտէ արկանել զիւրն փրկարար եւ զգլինի, ինքն սորին հակառակ կարեւր անկեալ դնի ի ճանապարհի, եւ ոչ խնդրէ յառաջատես իմաստութեամբ վասն անձին զբժշկական ձեռն եղբօրն որ մերձն է: Բարէ, որպիսի յաճախադէպ անցք անցին ի տեղիս տեղիս եւ ցայսօր ժամանակի տեւեն բաւեն, դժպէտը յաչս Աստուծոյ եւ Նկեղեցւոյ, վնասակարք քրիստոնէիցն բազմութեան եւ նախատականք կարգի քահանայութեան:

ԺԴ.

ՏՐՏՈՒՆՋ ԱՌԱՋԵԼԱԿԱՆ ՀՈԳԻՈՅՆ

Որդեակք սիրեցեալք, զայսօրիկ մէք առ խղճի պարտուց յեղճեղեալ թախծալից լինիմք ի սիրտ եւ ի հոգւոց հանելով զհառաչանս հառաչեմք: Վայ քահանային, որոյ ոչ գիտացեալ զտեղի պատուոյն ունել անհաւատարիմ զնացիւքն անարգէ զանուն Տեառն, որոյ յանդիման պարտէր կացուցանել զանձն սուրբ եւ անարատ: Վա՛հ, զի լաւագունիցն ապականութիւն չար եւս է: Մեծ է արժանապատուութիւն քահանայից, այլ որոց անցանեն՝ մեծ է եւ աւեր նոցա. խնդասցուք ի բարձրանալն անդ նորա եւ երկիցուք զի մի անկեալ կործանեսցի. չէ այնչափ բերկրական ի բարձունս ձգել բերել զանձն որչափ թախծալից է ոտն առեալ գայթեղ հոսել ի վայր ի բարձանց անտի: Վայ ուրեմն քահանային որ անտես զանձն արարեալ՝ յաղօթից կարճէ զոտս եւ զարօտ հոգեկան ընթերցուածոցն անարգէ, որ ոչ երբեք զանձամբ լինի զի ձայնի խղճի մտացն որ մեղադիրն լինի, անսայցէ: Եւ ոչ տեւական վերացն խէթ, որ զհոգւովն կայ, ոչ արտասուք մօրն իւրոյ Նկեղեցւոյ զրդուեն զեղկելն, մինչեւ ահեղ սպառնալիքն ի նա կատարեսցին թէ “Թանձրացա՛ւ իւր”

Ժողովրդեանց այդորիկ եւ անանջն իրեանց Ժանոնս լուսն, եւ զաւա իրեանց հաճոցն զի մի երբեք պետանիցեն ալքս եւ լուսնիս անանջս եւ իմանայցեն որպիսի եւ դատնայցեն եւ բժշկեցն զնոսս¹: Այլ որ առաւն է ողորմութեամբ՝ Աստուծ, զդառնութիւն մարգարէական բանիցս հեռի ի բաց արասցէ ի ձէնջ, սիրեցեալ որդեակք եւ նա որ սրտագէտն է տեսանէ ապաքէն զի եւ սիրտ մեր ընդ ոչ որ դառնացեալ խիթայ, այլ նա՛ ի սէր հովուական եւ հայրենի գորովեալ ձգի առ ամենեսին ձեզ առհասարակ, “Վանդէ՛ ո՛վ է մեր յոյ” հա՛ խնդո՛ւն իմ հա՛ պապի պարծանաց մերոյ, ելէ՛ ո՛վ դո՛ւք է Տէր, առաջէ Տեառն մերոյ Յիսուսի Վրէն-րոսի²:

ԺԵ.

Ի ԴԱՌՆԱԳԵՏ ԺԱՄԱՆԱԿԱՍ ԱՅՍՈՍԻԿ ԱՌԱԽԵԼ ԵՒՍ ՊԱՐՏ Է ՔԱՅԱՆԱՅԻՆ ԱՃԵԼ ԶԱՃՈՒՄՆ ԼԱԽՈՒԹԵԱՆ

Այլ դուք ինքնին իսկ, ուր եւ իցէք, քաջ տեսանէք, թէ զաղտնի խորհրդովն Աստուծոյ, յորպիսի վտանգս ժամանակաց հասեալ եւ կայ եկեղեցի: Տեսէք դարձեալ եւ զմտաւածէք զի պաշտօն սուրբ ստանձնեալ է ձեր առ ի գուն գործել հոգալ եւ ձեռնտու լինել ի տառապանս իւր այնմ, յորմէ մեծապատիւ պատուով մեծարեալ էք: Ապա ուրեմն եթէ յայլ նուագս ժամանակի, նա՛ աւանիկ եւս առաւել այժմ կարի իմն մեծարգի լաւութիւն պահանջն յուխտէ մանկանց. բեր սասցից, անարատս, առուգահնարս, արդիւնականս եւ հուսկ ուրեմն յօժարագոյնս առնել զանձինս եւ ծանուես կրել վասն Բրիստոսի: Եւ զայս ինչ ի վեր քան զամենայն գութս արկեալ յանձկայրեաց սրտէ հայցեմք եւ մաղթեմք ուրոյն ուրոյն ի ձէնջ եւ ամենեցունց առհասարակ: Յայն սակա յանտխեղճ պայծառութեան ծաղկեսցի ի ձեզ մերոյ ուխտիս զարդն պարծանաց՝ ողջախոհութիւնն, որոյ

¹ Եւ. Բ. 10:

² Ա. Թես. Բ. 10:

փայլմամբն քահանայն զոր օրինակ՝ հրեշտակաց լինի նմանագոյն, նոյնպէս մեծարդոյ ի քրիստոսադաւանսն եղեալ՝ անապական պողովք առատանայ: Յանկ յաւելոյն ի ձեզ ածեցմունք պատկառանաց եւ հնազանդութեան, զոր խոստացեալն է ձեր հանգիստաւոր երդմամբ առ այնոսիկ, զորս Հոգին սուրբ կացոյց պետս Եկեղեցւոյ: Այլ մանաւանդ միտք ձեր եւ խորհուրդք զօղովք հաւատարմութեան պնդեսցին եւ հաստատեսցին ի յարգանս, զորս արդեամբք եւ իրաւամբ պարտիք առ Գահն Առաքելական: — Եւ ի վեր քան զամենայն կալջիւղ զսէրն, որ ոչ խնդրէ զիւրն, որպէս զի սանձեալ զխրտմունս նախանձայոյզն մաքառմանց եւ ցանկասիրիկն փառասիրութեան, որք ի մարդկեղէն բնութենէս ունին զրգռել, փոյթ ձեր բոլորեցունց եւ ջան՝ եղբայրասէրն նախանձաւորութեամբ համընթացի յաճումն աստուածական փառաց: Երախտեաց ձերոյ յօժարութեան դէտ ակն ունին կարի թշուառ Բաղդուսիւս յոյժ հիւանդաց, հոգաց, հաղաց, Բոսացիւոյ եւ մանաւանդ սպասեն յոյս մեծագին՝ հայրենեաց եւ կրօնից, զհոծն ասեմ բազմութիւն պատանեաց, որք յամենայն ուստեք պատեալ պաշարեալ կան ի պատրանաց եւ յապականութենէ: Յօժարակամ փոյթ յանձին կալջիւղ ոչ միայն զքրիստոսական հաւատոց զվարդապետութիւնն ուսուցանել, զոր վերստին եւ եւս թախանձանօք յանձն առնեմք, այլ եւ բազում գործ երախտեաց առնել առ ամենեսին պէսպէս խրատութեւ զանազան ջանիւք հնարագիտութեամբ: Ի սփոփելն զայս, ի պաշտպանել նոցա, ի դարմանել եւ յաճելն ի հաշտութիւն, զայս եւեթ խնդրեցէք եւ կամիմք զի ծարաւեսցէք՝ ոգիս շահել եւ գերել զնոսա ի Բրիստոս: Բաբէ, քանի՜ փութով, որպիսի վաստակաբեկն ջանիւք եւ քանի՞օն աներկիւղ անդադաղ սրտիւ յուզին, ձեպէն ոսովք մեր գործել զանհնարին զստակումն հոգւոց: — Վասն այսր սիրոյ պարծանաց ինդայ յոյժ եւ պանծայ կաթողիկէ եկեղեցին ժառանգաւորօք իւրովք, որք մինչեւ ի բարբարիկ ազնւս զքրիստոսական խաղաղութիւնն աւետարանեալ, զփրկութիւն

հասուցանեն անդր եւ զբարեբարութիւն: Անդ ճգնեալ նոքա ի ծանրատար վաստակս, զորս սրբեն երբեմն յորդառաւոն հեղմամբ արեան, ի սփիւռս տարածի թագաւորութիւնն Բրիստոսի օր ըստ օրէ եւ սուրբ հաւատքն նորանշան յաղթանակօք փայլեալ պայծառանան: — Իսկ եթէ ընդ դործոց բարութեան սրտազեղն սիրոյ ձերոյ, ռիսակալութեամբ, նախատանօք եւ նենգութեամբ դարձ փոխարինի հասուցեն մարդիկ, որպէս յաճախագէսն է, մի՛ վասն այդր ի թախիժ արտմութեան հարջիւղ, սիրեցեալ որդեակք, ձի՛ յանձնաց՝ զէպիս Բոթել¹: Դէտ ակն կալեալ հայեսցիք ի քաջանուն եւ բազմախուռն խուժս այնոցիկ, որք ըստ առաքելոցն օրինակի ի միջոյ դժնդակ թշնամանացն վասն անուան Բրիստոսի՝ Երեմային խորալով, անթեալ՝ օրհնէին: Արդարեւ որդիք եմք եւ եղբայրք սրբոց, որոց անուանք փայլին ի դպրութեան կենաց եւ զբանս զովասանաց նոյին հոչակէ Եկեղեցին. «ու խառնեցո՞ւ՝ զանսն վարդապետն, ընդ արդարեւն²»:

ԺԶ.

ԶՕՐԱՎԻԳՆ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱՅ

Եթէ միանգամ եղեւ մեզ հնար նորոգելոյ եւ արծարծելոյ ի համօրէն դասս կղերական արանց զշնորհս քահանայական վարուց, բաւ եւ ազդոյ լիցին արդարեւ, Տեառն շնորհիւ, միտք մեր առ նոյն գործ նորոգութեան յամենայնի, որ շուրջ սփռեալ կան զմեօք լայնատարած: Վասն որոյ ի ճահ թուի մեզ յաւելուլ յասացեալսն այլ ինչ սակաւ, որ պատշաճն գայ եւ է զօրավիզն պահպանութեան եւ աճման նոցուն շնորհաց: Եւ զառաջինն ասացուք զբարեպաշտն միայնութենէ ի գործ կրթութեան, զոր հոգեւորն յորջորջեն, որ ոչն է անձանօթ առհասարակ եւ յամենեցուն զրուատի, այլ ոչ նոյնպէս յամենեցունց ի կիր արկեալ

¹ Բ. Թեո. Գ. 13:

² Ա. Մակ. Թ. 10:

անձանց փորձիւ : Եւ եթէ մարթ ինչ իցէ, պարտ է առնել զայդ ամի ամի ուրոյն կամ լաւ եւս ընդ այլս ոմանս եւ այդու պտուղ առատադոյն է գտանել, որպէս կանուխ սովորութիւնն ցուցանէ, անվթար պահեալ զկարգս եղեալս առ այս՝ յեպիսկոպոսաց եւ եւ զկանոնս : Ապաքէն Մեք զսորին հաստատութեան զնահեալ եւ զօգուտ գովեալ՝ շատ խիստ զրուատեցաք ի տալն մեր եւ ի սահմաններն հրամանս առ այս՝ վասն քահանայից հռովմէական վիճակիս¹ : Ոչինչ նուազ ապա յօգուտ հոգւոյն լինիցի եթէ զայս օրինակ միայնութիւն ամսոյ ամսոյ առ սակաւ ժամս առանձինն կամ միահամուռ գումարեալ եւ այլ քահանայից՝ պաշտիցի : զայս սովորութիւն՝ է զի տեսանեմք մեծաւ հաճութեամբ ի բազում տեղիս եւ ի բազմոց : Նոցին խիստ եպիսկոպոսացն հաստատեալ եւ է ուրեք զի եւ ընդ սոցին Գահերեցութեամբ ի կիր արկեալ է : Եւ երկրորդ ինչ, զոր կարի յօժարափոյթս հոգամբ ընծայեցուցանել ձեզ եւ է այս՝ զի քահանայիցդ հաւանքներ լեալ, որպէս վայելն է եղբարց՝ ընդ իրեարս պնդեսցէք ի զօր միաբանական գործոյ, զոր եպիսկոպոսն ճոխութեամբ իւրոյ իշխանութեան հաստատեցէ եւ յօրինեալ կարգեցէ : Եւ արդարեւ կարի յոյժ յանձանձելի զի միաբանեցին քահանայքն ի մի միաբանութիւն առ ի սատար օգնականութեան ընծայելոյ միմեանց ի հակընդդէմ պատահարս եւ առ ի ջատագով մտանելոյ սրբութեան անուան եւ պաշտաման ընդդէմ հակառակամարտիցն հնարից : Առ այս եւ այն յոյժ օգտակար է, զի քահանայք ի միաբանութիւն իմն ժողովեցին առ ի մշակելոյ զվարդապետութիւն սուրբ հաւատոյ յինքեանս եւ միահաւան միաբան խորհրդով զիւրաքանչիւր կարողութիւնս յայն ձգեցին զի հնարս հայթայթանաց գտցեն առ ի պահելոյ մեծաւ խնամօք նախ զառաջադրութիւն սրբոյ կոչմանն յանձինս եւ առ ի հնարելոյ ապա զնորանոր միջոցս հոգալոյ զհոգ հոգւոց : Ապաքէն վկայեն մեզ եկեղեցական ժամանակագրութիւնք եթէ յորժամ քահանայք ստեպ ի մի ժողով

¹ Թուղթ առ կարգ. փոխ. Հռովմայ 27 դեկտ. 1904 «փորձ առեալ» :

գումարեալ զհասարակաց կեանս վարելին, բազում բարիք անախ յաճախէին : Եւ արդ զի է զի չեցէ նորոգել անդրէն զայս ձեւ կենաց քահանայից ըստ տեղեացն եւ պաշտամանն պատշաճութեան : Եւ զիւրդ զկանուխ պտուղս բարեացն, որք ի խնդութիւն եկեղեցոյ առատացան երբեմն, չեցէ մեզ անդրէն յուսալ : Են եւ եւ այժմ հաստատութիւնք սոյն օրինակ միաբանութեանց, ճոխացեալք հաւանութեամբ Սրբազան Առաջնորդաց եւ սրբալաւ եւս շահեկանք հանդիսանան այնոցիկ, որք անդստին ի սկզբանէ՝ այն ինչ զքահանայութիւնն ընկալեալ՝ ընդգրկեն զնոսա : Զմիոյն ի սոցանէ անձամբ զփորձ պատշաճութեանն առեալ պաշտպանեցաք նմա, յորժամ վարէաք զեպիսկոպոսականն պաշտօն. եւ ընդ այն եւ ընդ այլս սմին նմանս՝ հաճեմք առանձինն կաթողին սիրով : — Եւ արդ, Սիրեցեալ որդեակք, յարդեցէք զայսպիսի սատարս օգնութեան, որ ի թիկունս զան հասանեն քահանայական շնորհացդ եւ ի կիր արկէք զայնոսիկ եւ զորս զօնութիւն արթնութեան Եպիսկոպոսաց ըստ պատշաճի յիպոցն կարգեցէ, որպէս զի օր ըստ օրէ եւս աշխատէ զնայեք Կոնստանտնուպոլսի¹, մեծացուցանելով զպատիւ պաշտաման ձերոյ եւ առնելով զկամս Աստուծոյ յանձինս, որ են՝ «բոլորիս» յեր :

ԺԵ.

ՄԱՂԹԱՆՍ ԲԱՐԵԱՅ ՄԱՂԹԷ ԱՌ ԿՂԵՐՆ

Յայս ինչ խորհին մանաւանդ միտք մեր եւ հոգք, որոյ վասն համբարձեալ զաչս մեր յերկինս զպաղատական բանս Բրիտանի վրիչին մերոյ ստեպ կարգամբ վասն համօրէն կղերական դասուդ. «Հայր «ո-բէ... «ո-բէ աբա՛ զնոսա»² :» Եւ խնդամք ընդ այն՝ զի զիտեմք եթէ աղօթակիցք են մեզ ի նոյն պաղատանս աղերսանաց բազումք յամենայն դասուց հաւատացեալք, որք բազմակոծ հոգս հոգան զձեր եւ զեկեղեցոյ բարւոյն առհասարակ, նա աւանիկ

¹ Եփես. Գ. 1 :

² Յովհ. ԺԵ. 11-17 :

մխիթարական է մեզ տեսանել ոչ սակաւ անձինս առաւելարս
վեհանձն բարութեամբ, որք ոչ ի մենաստանս եւեթ, այլ եւ
յաշխարհի կենցաղավարեալք՝ նուիրեալ են զանձինս ուխտին
Աստուծոյ ի պատարագ մշտնջենաւոր ի նոյն դէտ մտաց: Ընկալցի
ամենամեծն Աստուած զմնքուր եւ զարժանաւոր աղօթս այսոցիկ
ի հոտ անուշից եւ մի՛ մերժեսցէ եւ զմեր խոնարհական պաղա-
տանս: Հայեսցի նա բազմադուծ եւ բարերար յաղօթս մեր եւ
յամենասուրբ Սրտէ Որդւոյն սիրեցելոյ հեղքէ առատապէս ի
կղերն համօրէն զպարգեւ շնորհաց սիրոյ եւ ամենայն լաւու-
թեանց: — Եւ արդ ի վերջ կոյս բանիցս հաճոյ է մեզ, Սիրե-
ցեալ որդեակք, զփոխարէնն մատուցանել ձեզ շնորհակալու-
թիւն յերախտապարտ սրտէ ընդ մաղթանացն բարութեան, զորս
ի բազմադիմի ցոյցս սիրոյ ընծայեցէք մեզ ի յիսնամեայ տարե-
դարձի քահանայական ձեռնադրութեանս. եւ զի մաղթանք մեր
եւս առատագնաց հոսիցեն ի ձեզ, դնեմք զնոսին ի խնամս թա-
ղուհւոյն Առաքելոց՝ Մեծի Մօրն եւ Կուսի: Զի Սա ինքն ուսոյց
գործովն զերանելի երախայրիս սրբազան պաշտօնէից փնալ բաւել
միաբան ի միասին յաղօթս մինչեւ զգննութիւն զօրութիւն ի բար-
ձանց, եւ զառաւելութիւն նորին զօրութեան ստացաւ նա ինքն
աղօթիւքն, աճեցոյց խորհրդովն բանիւ, եւ հաստատեաց զսոսա
առ ի պաղարբերութիւն առատայոյս վաստակոցն: — Ապա մաղ-
թեմք, Սիրեցեալ որդեակք, զի իաղաղութիւն Բրիստոսի բնա-
կեսցէ ի սիրտս ձեր հանգերձ մխիթարութեամբ հոգւոյն Սրբոյ
գրաւական նորին լեալ Առաքելական Օրհնութեանս, զոր ի
սիրայեղջ սրտէ շնորհեմք ձեզ ամենեցուն:

Տուեալ ի Հռովմ ի Դ. աւուր ամենանն Օգոստոսի յամի
Ջերմեռանդն ՌՁԸ եւ ի մոտս վեցերորդ տարւոյ քահանայա-
պետութեանս մերոյ:

Պ Ի Ո Ս Ժ. Զ Ա Հ Ա Ն Ա Յ Ա Պ Ե Տ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0108815

9/20/54